Cum răspundeți unui compliment?

RĂZVAN SĂFTOIU
Universitatea Petrol-Gaze din Ploieşti

La începutul anului 2002, am împărţit studenţilor din anul al IV-lea, specializarea Română-Engleză, din cadrul Universităţii din Ploieşti, un chestionar intitulat *Cum răspundeți unui compliment?*, care cuprindea nouă situaţii în care se aduceau complimente. Pentru fiecare situaţie, studenţii au fost rugaţi să completeze răspunsurile pe care le-ar oferi în cazul în care li s-ar face acele complimente. La acest material, am adăugat şi cîteva extrase din texte autentice, înregistrate şi transcrise.

Pentru început, vom stabili condiţiile de reuşită ale actului de vorbire expresiv *compliment*. Fie enunţul *Îți stă atît de bine cu părul aranjat astfel!* Emiţătorul recunoaşte existenţa unei acţiuni pozitive (aranjarea părului), care este în relaţie cu receptorul (*condiţii referitoare la conţinutul propoziţional*). Emiţătorul crede că acţiunea receptorului este în beneficiul acestuia (*condiţii pregătitoare*) şi, în acelaşi timp, este încîntat de acţiune (*condiţii de sinceritate*). Aşadar, enunţul valorează ca apreciere a acţiunii şi laudă la adresa receptorului (*condiţii esenţiale*).

În structura fiecărui act de vorbire poate fi identificată o componentă locuţionară, una ilocuţionară şi una perlocuţionară. Iată cum pot fi analizate aceste componente în următoarea situaţie: domnişoara Eleanor Higgins i-a trimis lui George Bernard Shaw un bilet pe care a scris: „voi fi acasă pe 10 aprilie, între orele 7 şi 9 seara” (în Cutting, 2002: 15). În termenii actelor de vorbire, avem următoarea interpretare: domnişoara Higgins intenţionează să-l invite, în mod indirect, pe domnul G.B. Shaw să ia cina. Actul de vorbire *invitaţie* ar trebui să declanşeze o anumită reacţie a receptorului – acceptarea. Shaw interpretează însă enunţul literal, ca pe o simplă informaţie (act reprezentativ), şi răspunde: „tot aşa va fi şi G.B. Shaw”. Ca act de vorbire, sîntem în faţa unui *refuz*. Dacă G.B. Shaw ar fi acceptat invitaţia, am fi vorbit despre o *acţiune preferată* (termen nemarcat – acceptarea); cum G.B. Shaw i-a transmis indirect domnişoarei că declină invitaţia, vorbim despre o *acţiune nepreferată* (termen marcat – respingerea).

Actul de vorbire *compliment* este interesant nu atît la polul emiterii (emiţătorul face un compliment, i.e. „spune ceva drăguţ”, pentru a lăuda, flata pe cineva, pentru a-şi arăta respectul pentru interlocutor sau pentu un terţ), cît mai ales la polul receptării, pentru a vedea reacţia interlocutorului, i.e. răspunsul. Astfel, putem vorbi despre *perechi minimale* sau, în termenii Anitei Pomerantz, despre „lanţuri acţionale” (1978: 82): atunci cînd lansăm o invitaţie (acţiunea$_1$) ne aşteptăm ca ea să fie acceptată (acţiunea$_2$), atunci cînd formulăm un compliment (acţiunea$_1$) ne aşteptăm ca el să fie acceptat (acţiunea$_2$). Acceptarea şi stabilirea acordului sînt considerate modele de comportament:

> *atunci cînd un individ arată un semn de implicare faţă de un altul, e necesar ca receptorul să îi arate emiţătorului că mesajul a fost recepţionat, că gestul a fost apreciat, că relaţia există, că emiţătorul contează ca persoană şi, în cele din urmă, că receptorul îşi arată aprecierea (...) o astfel de ofertă ritualică tinde să fie urmată imediat de mulţumire.* (Goffman, 1974: 63-64)

Pentru analiza complimentelor, vom lua în considerare două sisteme: *acceptarea* şi *stabilirea acordului*. În primul sistem, „acceptarea este, în general, performată ca acțiune preferată, iar respingerea este performată ca acțiune nepreferată.” (Pomerantz, 1978: 81) În cel de-al doilea sistem, „acordul este, în general, performat ca acțiune preferată, iar dezacordul este performat ca acțiune nepreferată.” (Pomerantz, 1978: 81) La prima vedere, am putea spune că cele două sisteme se află într-o relație foarte strînsă: dacă receptorul acceptă complimentul înseamnă că este de acord cu acesta, iar dacă receptorul refuză complimentul înseamnă că nu este de acord cu acesta. Afirmația nu este însă definitivă, aşa cum vom încerca să demonstrăm pe parcurs.

Am adoptat distincția marcat-nemarcat pentru a ne referi la tipul de răspuns: neaşteptat sau aşteptat. Din punctul de vedere al construcției, *răspunsul nemarcat* (aşteptat) poate fi *simplu* sau *complex*. Prin *răspuns simplu*, înțelegem realizările *mulțumesc*, *mulțumim* şi *mersi*.

A: Tunsoarea asta te prinde bine. Te face să arăți mai tînără!
B: *Mulțumesc*.

A: da↑ uite↓ haide <@ te rog foarte frumos>↓ că tot ați rămas două şi sînteți foarte /SEcsi/↓ # [şi:
B: [*mulțumim*
C: [*mulțumim*

A: Ai ochi foarte frumoşi.
B: *Mersi*.

Uneori, răspunsul nemarcat simplu poate fi însoțit de o construcție care conține un termen hipocoristic: mulțumesc, *dragă*; mulțumesc, *sînteți drăguț*. Alteori, acest tip de răspuns scoate în evidență relația dintre interlocutori: *îți mulțumesc* este folosit atunci cînd emițătorul şi receptorul se cunosc, pe cînd *vă mulțumesc* este folosit pentru a indica deferența. Pentru evidențierea raportului deferent vs. non-deferent, numai *mulțumesc* poate intra în combinațiile menționate anterior; *mersi* este întotdeauna non-deferent.

A şi B sînt colegi. B a fost unul dintre organizatorii unei conferințe.
A: Eşti persoana potrivită pentru astfel de acțiuni. Eşti întotdeauna atît de drăguț cu oamenii şi ştii să eviți situațiile tensionate.
B: *Îți mulțumesc*.

A şi B se află la o petrecere. A este şeful lui B.
A: Eşti foarte elegantă.
B: *Vă mulțumesc*.

A este antrenorul lui B.
A: A meritat efortul. Ai jucat nemaipomenit astăzi!
B: *Vă mulțumesc*.

În prima situație, putem vorbi despre o distanță minimă între polii comunicării (cei doi se cunosc). În situația a doua şi cea de-a treia, distanța socială dintre interlocutori s-a mărit; chiar dacă cei doi se cunosc, lucrează împreună, intervin o serie de factori – statutul social, vîrsta, etc. – care influențează alegerea formelor lingvistice. Alegerea

pronumelui *vă* de către receptor, ne indică faptul că acesta se află într-o poziție inferioară, este dominat de emițător.

Prin *răspuns nemarcat complex*, înțelegem realizarea primului tip la care se adaugă adverbul *mult*, fie la gradul pozitiv, fie la gradul superlativ absolut (*foarte mult*).

A este profesorul lui B.

A: Eşti foarte inteligent şi te pricepi la computere.

B: Mulțumesc *mult*.

A şi B se află la o petrecere. A este şeful lui B.

A: Eşti foarte elegantă.

B: Mulțumesc *foarte mult*.

Din aceste exemple, se observă tendința receptorului de a folosi un răspuns nemarcat complex pentru a indica faptul că este îndatorat față de complimentul primit. De asemenea, acest tip de răspuns poate apărea în situația în care complimentul vine de la o persoană cu un statut social superior comparativ cu al receptorului: în primul exemplu, complimentul vine de la un profesor, în al doilea – de la şef. Distanța socială este evidentă în cazul în care receptorul alege şi pronumele *vă*, alături de adverbul *mult*: *vă* mulțumesc (foarte) *mult*.

Din punctul de vedere al poziției în enunț, răspunsul nemarcat poate apărea la început, la mijloc sau la sfîrşit. Atît în prima situație (poziție inițială), cît mai ales în celelalte două (poziția mediană şi cea finală), răspunsul nemarcat poate intra în combinații cu diferite comentarii, astfel încît putem stabili o serie de *răspunsuri marcate* (neaşteptate). Cel mai simplu şi cel mai des folosit răspuns marcat este următorul: *mulțumesc/ mersi* + comentariu.

A: Tunsoarea asta te prinde bine. Te face să arăți mai tînără!

B: *Îmi pare bine că ai observat* şi *mersi*.

În această situație, receptorul face un scurt comentariu, care poate fi interpretat ca un răspuns la o constatare (*ai observat*). Răspunsul aşteptat (în acest caz, *mersi*) soseşte numai la sfîrşit, pentru a confirma faptul că receptorul a decodat corect intenția emițătorului, aceea de a-i face un compliment.

A este antrenorul lui B.

A: A meritat efortul. Ai jucat nemaipomenit astăzi!

B: *Vă mulțumesc, se pare că am făcut progrese în ultimul timp*.

În exemplul citat, putem vorbi despre un *comentariu justificativ*, prin care receptorul doreşte să aducă la cunoştința antrenorului motivul pentru care a cîştigat meciul (s-a antrenat şi a făcut progrese). De remarcat faptul că receptorul foloseşte o strategie (impersonalul *se pare*) prin care micşorează propriile acțiuni, lăsînd pe prim plan aprecierea primită din partea interlocutorului.

B şi-a cumpărat o maşină nouă.

A: E uimitoare! Îmi place la nebunie modelul. Şi ai gusturi rafinate în privința culorii!

B: *Mulțumesc mult*. *Foarte drăguț din partea ta să spui asta*.

Răspunsul dat, nemarcat complex, indică faptul că receptorul (proprietarul maşinii) se simte măgulit de reacţia interlocutorului şi rămîne îndatorat. Prin comentariu, receptorul recunoaşte complimentul şi apreciază gestul. Totodată, această strategie este îndreptată către emiţătorul complimentului, realizîndu-se astfel un *compliment reciproc*. Astfel, A poate considera că i s-a făcut un compliment indirect. Iată alte exemple:

A şi B se află la o petrecere. A este şeful lui B.
A: Eşti foarte elegantă.
B: *Pot spune acelaşi lucru despre ţinuta dumneavoastră*.

A este antrenorul lui B.
A: A meritat efortul. Ai jucat nemaipomenit astăzi!
B: *Este şi meritul dumneavoastră*.

În alte situaţii, receptorul recurge la o strategie îndreptată către sine (*self strategy*), ca în exemplul următor:

A şi B se află la o petrecere. A este şeful lui B.
A: Eşti foarte elegantă.
B: *Toate hainele mă prind bine şi mă simt bine cînd hainele mi se potrivesc. Dar şi dumneavoastră arătaţi splendid!*

Spre deosebire de celelalte exemple, nu mai avem un răspuns nemarcat (*mulţumesc*), ci un *comentariu în plus* care dovedeşte dorinţa de independenţă a persoanei B. Astfel, iese în evidenţă faptul că răspunsul la un compliment transmite mai mult decît acordul cu actul de vorbire sau acceptarea acestuia. Răspunsul nemarcat, simplu sau complex, este în strînsă legătură cu *faţa pozitivă* a individului. *Mulţumesc* transmite mai mult decît acceptarea: ne dă informaţii despre nevoia individului de a fi inclus într-o comunitate, de a fi apreciat.

Comentariul în plus din ultimul exemplu de mai sus este în strînsă legătură cu *faţa negativă* a individului. Din acesta obţinem informaţii despre nevoia persoanei de a fi independentă, de a ieşi în evidenţă (*mă prind bine*, *mă simt bine*). Ajungem la concluzia că actul de vorbire *compliment* este un act care atentează la eul individual. În această situaţie, individului nu îi rămîne decît să se protejeze singur prin comentarii prin care plusează, mărind interesul pentru sine şi/ sau să schimbe referinţa (*şi dumneavoastră*). O dată cu schimbarea referinţei spre interlocutor, receptorul complimentului poate apela şi la strategii de intensificare (*arătaţi splendid*).

A: Ai ochi foarte frumoşi.
B: *Ai tăi* sînt *mai frumoşi*. (schimbarea referinţei spre interlocutor + intensificare)

A: Eşti persoana potrivită pentru astfel de acţiuni. Eşti întotdeauna atît de drăguţă cu oamenii şi ştii să eviţi situaţiile tensionate şi să-i faci pe toţi să se simtă bine.
B: Ştiu, *mereu* m-am descurcat la aşa ceva. (intensificare)

A: păi a probat acuma-ntr-o zi↓ nu ştiu cine-a adus↓ de-a gata aşa↓ da' d-ăia subţirei. s-a-mbrăcat şi vai ⊥ şi-a defilat p-acolo zice↓ *îmi stă bine?* zic↓ <$_{IM}$ *EXTRAordinar de bine*> (intensificare)

Alteori, receptorul poate recurge la o altă strategie: *comentariul în minus*, prin care micşorează interesul pentru sine şi/ sau schimbă referinţa spre altceva (inclusiv spre interlocutor).

A: N-am ştiut că ştiţi să gătiţi atît de bine. Mîncarea a fost de-a dreptul delicioasă!
B: *N-a fost mare lucru!*

A a citit un eseu de-ale lui B.
A: E un eseu beton. L-ai structurat ca lumea; e concis şi foarte clar. Îmi doresc să fi scris şi eu unul măcar la fel de bun!
B: *Nu-i mare scofală!*

A este antrenorul lui B.
A: A meritat efortul. Ai jucat nemaipomenit astăzi!
B: *Eh, a fost un fleac!*

Exemplele de mai sus demonstrează faptul că evaluările pozitive venite din partea emiţătorului, prin formularea complimentului, tind uneori să primească evaluări moderate (*mare lucru, mare scofală, fleac*) sau chiar negative (adverbul negativ *nu*, *nimic*) din partea receptorului. În mod asemănător, funcţionează şi interjecţiile care însoţesc complimentele/ răspunsurile. Prin ele se exprimă atitudinea vorbitorului cu privire la complimentul recunoscut: *uau, vai, a, e, eh, oh*.

Eh, a fost un fleac! (micşorează interesul pentru sine)
Uau, chiar crezi? (caută întărirea complimentului)
Se poate întîmpla ca evaluarea pozitivă să fie intensificată: *uau, vai, a* mulţumesc/ mă flataţi. Prin interjecţii, forţa ilocuţionară este accentuată (Krieb, 2001: 108), complimentul este recunoscut, receptorul transmiţînd o atitudine pozitivă, iar evaluarea este intensificată.

A: Eşti foarte inteligent şi te pricepi la computere.
B: *Nevoia* te învaţă!

În acest exemplu, persoana A nu recurge la un act expresiv direct (*mulţumesc*), ci schimbă referinţa spre altceva. Răspunsul ar putea fi parafrazat astfel: „*nu eu* sînt inteligent, ci *nevoia* mă face să fiu aşa." În primă instanţă, am putea spune că reacţia receptorului echivalează cu o respingere. De fapt, receptorul nu face altceva decît să micşoreze lauda faţă de propria persoană.

Comentariul în minus este o formă de *acord parţial*, prin care receptorul, din raţiuni de politeţe, numai recunoaşte complimentul şi nu îşi asumă laudele. De asemenea, acest tip de comentariu poate fi considerat o strategie prin care receptorul „cere" indirect alte complimente sau doreşte reconfirmarea, întărirea complimentului deja primit. În situaţiile prezentate mai jos, receptorul are tendinţa să verifice condiţiile de sinceritate. Asemenea situaţii se întîlnesc des în interacţiunea verbală spontană şi pot fi denumite prin termenul *pesimism interacţional*. Prin întrebări de tipul *serios?, sincer?*, receptorul micşorează lauda adusă, şi – în acelaşi timp – doreşte confirmarea complimentului.

A şi B sînt colegi. B a fost unul dintre organizatorii unei conferinţe.
A: Eşti persoana potrivită pentru astfel de acţiuni. Eşti întotdeauna atît de drăguţ cu oamenii şi ştii să eviţi situaţiile tensionate.

B: *Crezi?*

A: N-am ştiut că ştiți să gătiți atît de bine. Mîncarea a fost de-a dreptul delicioasă!
B: *Uau, chiar crezi?*

A şi B se află la o petrecere. A este şeful lui B.
A: Eşti foarte elegantă.
B: *Serios?*

A: Tunsoarea asta te prinde bine. Te face să arăți mai tînără!
B: *Serios? Chiar îți place?*

A: N-am ştiut că ştiți să gătiți atît de bine. Mîncarea a fost de-a dreptul delicioasă!
B: *Sincer? Ți-a plăcut?*

B şi-a cumpărat o maşină nouă.
A: E uimitoare! Îmi place la nebunie modelul. Şi ai gusturi rafinate în privința culorii!
B: *Nu-i aşa?*

A este antrenorul lui B.
A: A meritat efortul. Ai jucat nemaipomenit astăzi!
B: Fac progrese, *nu*?

În prima parte a conversației transcrise mai jos, vorbitorii au încercat să stabilească punctele comune (i.e. realizatorul unei emisiuni a rugat-o pe interlocutoare să-i descrie poziția din care priveşte la televizor pentru a se transpune în locul ei) şi au fost de acord să-şi schimbe rolurile (imaginar). Conversația a continuat în acest mod pînă în momentul în care realizatorul a formulat o întrebare care a depăşit granița generalului şi a jocului: „de cine eşti îndrăgostită?". În acest moment, telespectatoarea a refuzat să răspundă şi a încercat să inițieze un alt subiect prin formularea unui compliment (*Vreau să spun că eşti un supertip*). Schimbînd referința, telespectatoarea recurge şi la strategii de intensificare: (eşti) *extraordinar*.

B: ((rîde)) vreau să spun că *eşti un SUPERtip*↓
A: stai că se schim[bă placa.
B: [*extraordinar*.
A: ((îşi drege vocea)) sofia↑
B: da.
A: deci↓ hai să lăsăm problemele su- super ⊥ eu n-am studiat la ⊥ eu am studiat ⊥ supervedete sînt# su- su- supervedete sînt ⊥ noi sîntem aici oameni obişnuiți↓ între oameni ne comportăm natural↓ unu dă: la sunete hăis↑ altu în dreapta cea↑ dar spune-mi *TU CE faci de stai singură la ora asta*↓ uite e nouă fără un sfert↑ stai singură acasă-n pat. *de CE eşti singură*↓ *sofia*.

În primă instanță (*Stai că se schimbă placa*), A respinge complimentul. Altfel spus, faptul că B a terminat brusc jocul a fost resimțit de către A ca o mişcare de dezarmare; B s-a simțit agresată şi s-a autoprotejat. Dîndu-şi seama că telespectatoarea a reacționat astfel din rațiuni de păstrare a propriei imagini, realizatorul inițiază strategiile de remediere. A schimbă referința, încercînd să găsească explicații privitoare la un aspect

particular al enunțului lui B: substantivul *supertip*, mai precis modul de formare acestuia, cu prefixul neologic *super-*. A încearcă restabilirea egalității între el şi telespectatoare prin folosirea unor mărci de includere a acesteia în conversație (interjecția *hai*, persoana I plural). B nu reuşeşte să se pună de acord în privința complimentului şi recurge, din nou, la schimbarea referinței. De data aceasta, îşi concentrează atenția asupra telespectatoarei: *tu ce faci de stai singură la ora asta*?

Exemplele de pînă acum au adus în prim plan faptul că receptorul a recunoscut intenția de comunicare a emițătorului, aceea de a-i face un compliment, şi a răspuns în consecință. În situațiile de mai jos, receptorul face referire directă la actul de vorbire *compliment*, numindu-l ca atare. Vom numi aspectul identificat *recunoaştere directă*.

A: Ai ochi foarte frumoşi.
B: *Mi-ai făcut un compliment* mai profund decît crezi.

A şi B se află la o petrecere. A este şeful lui B.
A: Eşti foarte elegantă.
B: Este întotdeauna plăcut să primeşti *complimente*.

Alți studenți au oferit ca răspuns posibil pentru o astfel de situație enunțul: (Vă) mulțumesc pentru *compliment*. Acest tip de răspuns este marcat, deoarece emițătorul unui enunț prin care doreşte să facă un compliment nu se aşteaptă să i se spună explicit că a realizat acel act de vorbire. Mai sus, spuneam că actul de vorbire *compliment* poate atenta la eul individual. În exemplele precedente, este păstrată *fața pozitivă* a receptorului. Astfel, se respectă una dintre regulile politeții – „Încercați să-l faceți pe celălalt să se simtă bine!" (Traugot and Pratt, 1980: 247), iar nevoia individului de a fi apreciat şi de fi integrat într-un grup nu este pusă în pericol, ci dimpotrivă este un act de vorbire de pe urma căruia receptorul poate avea beneficii.

În cazul în care receptorul doreşte să îşi exprime acordul față de complimentul primit, menținîndu-şi astfel *fața pozitivă*, el o poate face – în funcție de termenii aleşi pentru răspuns – fie într-o manieră *slabă*, prin care nu se evidențiază complimentul (*da, ştiu, ştiam, corect, ai dreptate*), fie într-o manieră *puternică*, prin care se evidențiază complimentul (*într-adevăr, exact, absolut*).

A: Tunsoarea asta te prinde bine. Te face să arăți mai tînără!
B: *Ştiu*, îmi stă bine. (acord slab)

A şi B sînt colegi. B a fost unul dintre organizatorii unei conferințe.
A: Eşti persoana potrivită pentru astfel de acțiuni. Eşti întotdeauna atît de drăguț cu oamenii şi ştii să eviți situațiile tensionate.
B: *Da*, este punctul meu forte. (acord slab)

O altă variantă oferită a fost următoarea: Sînt, *într-adevăr*, un organizator înnăscut. (acord puternic) Prin combinarea a două elemente de acord slab sau a unui element de acord slab cu unul de acord puternic, receptorul stabileşte un acord puternic, aşa cum reiese din exemplul de mai jos:

A este profesorul lui B.
A: Eşti foarte inteligent şi te pricepi la computere.
B: *Da*, *într-adevăr*, *ştiu* să lucrez.

Nu puține au fost situațiile în care răspunsurile oferite au inclus alte mărci ce pot fi incluse în stabilirea acordului. Este cazul conjuncției adversative *dar*.

A: Ai ochi foarte frumoşi.
B: Mulțumesc, *dar* machiajul e şi el foarte important.

În acest exemplu, conjuncția adversativă *dar* urmează după acceptarea complimentului printr-un răspuns nemarcat simplu şi *introduce o nouă informație*. Astfel, receptorul adoptă strategia schimbării referinței spre un alt aspect – machiajul, care îi pune în evidență ochii. Putem spune că, într-o primă fază, receptorul recunoaşte complimentul făcut, însă apoi „cere", în mod indirect, un compliment şi pentru machiaj.

Aceeaşi situație a primit următorul răspuns: Mi-au mai spus şi alții, *dar* merci oricum. Prin comentariul inițial, receptorul îşi manifestă nemulțumirea față de situație. Este un exemplu prin care individul încearcă să-şi păstreze *fața negativă*, existînd posibilitatea următoarei parafraze: „nu am nevoie de acest compliment", ceea ce echivalează cu o respingere. Întrucît respingerea atentează la eul receptorului comentariului (inițial emițătorul complimentului), rolul conjuncției *dar* este de a *reface echilibrul*, prin răspunsul nemarcat simplu *mersi*. Pe de altă parte, în cazul acestui răspuns putem lua în considerare şi maxima modestiei: minimize praise of self, maximize dispraise of self (Leech, 1991: 136). În primă instanță, receptorul neagă complimentul primit din dorința de a micşora lauda către sine, însă în cele din urmă îl acceptă, oferind răspunsul aşteptat simplu (*mersi*).

Alteori, conjuncția *dar* poate *conduce la un dezacord*, exprimînd o acțiune contrară cu cea enunțată anterior.

A: Ai ochi foarte frumoşi.
B: Vă mulțumesc, *dar* nu i-am considerat niciodată punctul meu forte.

Aceeaşi situație a primit următorul răspuns: Mersi, *dar* cu mine nu ține.

În aceste exemple, receptorul recunoaşte şi pare că şi acceptă complimentul. Ne vom opri asupra adverbului negativ *nu*, care funcționează diferit: în primul exemplu, receptorul îşi exprimă dezacordul față de compliment, în cel de-al doilea, receptorul respinge complimentul, considerîndu-l un act care poate amenința eul individual. Interpretat astfel, enunțul prin care receptorul respinge complimentul este un act de vorbire indirect şi generează următoarea implicatură: aceasta este o strategie de seducție, iar eu nu sînt în favoarea ei.

Pornind de la premisa că acțiunea preferată este *acceptarea* complimentului, am stabilit tipurile de răspuns ce pot fi primite. În funcție de gradul de aşteptare, răspunsul la compliment poate fi *marcat* (neaşteptat) sau *nemarcat* (aşteptat). Răspunsul nemarcat poate fi *simplu* (neutru) sau *complex*, acesta din urmă realizîndu-se prin adverbe (*mult, foarte mult*). Din punctul de vedere al poziției în enunț, actul de vorbire expresiv (*mulțumesc*) poate fi *inițial*, *median*, *final*.

Răspunsurile marcate au evidențiat următoarele situații: act expresiv (*mulțumesc*) + comentariu, comentariu (*justificativ*, *în minus*, *în plus*), recunoaşterea directă a complimentului (*acknowledge*). Uneori, receptorul resimte actul de vorbire *compliment* drept un act care îi poate amenința eul individual. Pentru a atenua posibilele prejudicii, el schimbă referința fie spre altceva (păstrîndu-şi *fața negativă*), fie chiar spre emițătorul complimentului, în acest din urmă caz realizîndu-se aşa numitele *complimente reciproce*. Este posibil ca receptorul să recurgă şi la strategii de intensificare a complimentului

primit/ reciproc, aceasta dovedind că actul de vorbire *compliment* este unul prin care individul este acceptat, este inclus într-o comunitate (păstrîndu-şi *faţa pozitivă*).

Din punctul de vedere al *stabilirii acordului*, am identificat – în funcţie de termenii aleşi – patru tipuri: *acord puternic*, *acord parţial*, *acord slab* şi comentarii care conduc spre *dezacord*. Receptorul recurge la o formă parţială de acord, fie din raţiuni de politeţe, fie pentru a „cere" alte complimente sau pentru a cere reconfirmarea, întărirea complimentului deja primit. Conjuncţia *dar* funcţionează diferit: poate introduce o nouă informaţie, poate reface echilibrul în cazul în care, iniţial, complimentul a fost respins sau poate conduce la dezacord.

Complimentele şi mai ales răspunsurile la complimente merită analizate luînd în calcul şi aspectele non-verbale. Atît chestionarul distribuit studenţilor, cît şi înregistrările audio au limite. Cu toate acestea, au fost cazuri în care studenţii au scris că nu ar oferi un răspuns verbalizat, ci *ar zîmbi*, *ar rîde*, *s-ar înroşi* sau ar folosi atît mijloace verbale, cît şi mijloace non-verbale.

Răspunsul la compliment

Marcat (răspunsul neaşteptat)			***Nemarcat (răspunsul aşteptat)***		
Din punctul de vedere al construcţiei					
„mulţumesc" + comentariu			simplu		complex
comentariu			*mulţumesc*	*mersi*	(+ adv.) *mult, foarte mult*
justificativ	în minus (micşorare)	în plus (mărire)	***Din punctul de vedere al poziţiei în enunţ***		
recunoaştere (acknowledge)			*iniţial*	*median*	*final*
altele (inclusiv respingerea)					

Acceptarea complimentului

Slabă	***Puternică***
Termenul nemarcat simplu	Termenul nemarcat complex
Recunoaşterea actului de vorbire	Răspunsurile marcate
	Combinarea a două elemente de acceptare slabă

Stabilirea acordului în funcţie de termenii aleşi pentru răspuns

Puternic	***Parţial***		***Slab***	***Spre dezacord***		
într-adevăr *exact* *absolut*	*presupun că* *cred că* *mi s-a mai spus că*		*ştiu* *ştiam* *corect* *ai dreptate*	conj. *dar*		
	„cere" C, reconfirmarea, întărirea C *chiar crezi?* *serios?* *da?* *nu-i aşa?*	Din raţiuni de politeţe		Introduce o nouă informaţie	Reface echilibrul	Conduce la dezacord

Referinţe bibliografice:

BROWN, P.; LEVINSON, S. (1987): *Politeness: Some Universals in Language Uses*, Cambridge, CUP

CUTTING, J. (2002): *Pragmatics and Discourse*, Routledge, London

GOFFMAN, E. (1974): *Frame Analysis*, Cambridge, MA, Harvard University Press
IONESCU-RUXĂNDOIU, L. (1999): *Conversaţia. Structuri şi strategii*, ediţia a doua, Bucureşti, All
KRIEB, S. (2001): „Tipuri pragmatice de interjecţii în limba română vorbită", în *Analele Universităţii „Dunărea de Jos" din Galaţi*, Fascicula XIII. Limbă şi literatură, 101-108, Tipografia Universităţii „Dunărea de Jos", Galaţi
LEECH, G. (1991): *Principles of Pragmatics*, London, Longman
LEVINSON, S. (1983): *Pragmatics*, Cambridge, CUP
LORENZO-DUS, N. (2001): „Compliment responses among British and Spanish university students: A contrastive study", în *Journal of Pragmatics*, vol. 33, no. 1, 107-127, Amsterdam, Elsevier
POMERANTZ, A. (1978): „Compliment responses. Notes on the co-operation of multiple constraints", în Schenkein, J. (ed.), *Studies in the Organization of Conversational Interaction*, 79-112, New York, Academic Press
SEARLE, J. (1979): *Expression and Meaning*, Cambridge, CUP
TRAUGOT, E.C.; PRATT, M.L. (1980): *Linguistics for Students of Literature*, New York, Hartcourt Brace Jovanovich

HOW DO YOU ANSWER A COMPLIMENT?
(***Abstract***)

For the present paper, we adopted the distinction *marked – unmarked* to refer to the type of response: expected or unexpected. Taking into account the construction, the *unmarked* (expected) *response* can be *simple* or *complex*. Sometimes, the unmarked simple response can be accompanied by the evaluation of the emitent, emphasizing the relationship between the interlocutors (closeness or distance). Taking into account the position in the utterance, the unmarked response can appear in the beginning, in the middle or in the end. In the first situation (initial position), but more often in the second and third (middle and final position), the unmarked response may appear in combinations with different commentaries.